

Een combinatie van toneel en vloeibare muziek

et was Jan Raes, directeur van het Koninklijk Concertgebouworkest, die bedacht dat zijn orkest eens moest samenwerken met

Internationaal Theater Amsterdam. Ivo van Hove, directeur van het theatergezelschap, voelde daar wel voor. Hij koos 'De dood in Venetië' als onderwerp en vroeg Ramsey Nasr om er een toneeltekst bij te maken. Maar niet zomaar een toneeltekst: 'Dood in Venetië' moest een combinatie van toneel én muziek worden. Geen opera of operette, maar een melodrama, waarbij de gesproken tekst en de muziek elkaar versterken.

Voor de muziek werd de Amerikaanse componist Nico Muhly (Vermont, 1981) gevraagd. Hij las Thomas Manns novelle op de middelbare school en leerde ongeveer tegelijkertijd de opera 'Death in Venice' van Benjamin Britten kennen. Vooral de opera kent Muhly van binnen en van buiten, zegt hij, en hij is er verzot op. Later zag hij de film van Visconti waarin de muziek van Mahler zo'n grote rol speelt. Voor dit project stond al vrij vroeg vast dat de muziek die men wilde gebruiken juist zo ver mogelijk van die van Mahler en Britten af moest staan. Alle associaties met film of opera moesten worden vermeden.

Wist u meteen wat voor soort project dit was toen u ervoor werd gevraagd?

"Nee, eerlijk gezegd niet meteen. Maar Ivo van Hove kon het me heel goed uitleggen en toen hoefde ik er niet lang over na te denken om mijn medewerking toe te zeggen. Een hele eer. Ik vind Van Hove een geweldig regisseur, dus met hem samenwerken gaf meteen vertrouwen."

Had u direct muziek in uw hoofd?

"Mijn muziek is nooit statisch, heeft altijd een onduidelijk begin of een schimmig einde. Je kunt mijn muziek niet starten door op de playknop drukken, het is geen af stuk. De noten en harmonieën vallen als het ware de scènes binnen. Ineens is het er. Er zit ook geen harde puls in, geen duidelijk ritme. Vloeibare muziek zou ik het willen noemen, alsof je op het water dobbert, maar toch een gevoel hebt waar het heen gaat."

Aha, water. Vanwege Venetië?

"Nee hoor, mijn muziek is altijd waterig."

Naast de nieuw gecomponeerde muziek van Muhly is er een hele playlist van bestaande klassieke muziek die onder en tussen de scènes wordt gespeeld. Veel van Richard

Strauss bijvoorbeeld. Noten van Anton Webern en Arnold Schönberg duiken op, en dan is er nog 'Pur ti miro', uit Monteverdi's opera 'L'Incoronazione di Poppea'.

Hoe verhoudt uw nieuwe muziek zich tot die bestaande stukken? Was dat lastig componeren?

"Zoiets is altijd ingewikkeld. Maar ik vertrouw op het curatorsoog van Van Hove. Je moet vooral proberen om niet te blokkeren, omdat je weet dat er ook muziek van Schönberg zal worden gespeeld – zijn 'Verklärte Nacht' nog wel. Ik ga ook niet iets in de trant van Schönberg componeren, dat is gedoemd om te mislukken. Mijn muziek is van mij."

Met welke muziek bent u begonnen?

"Met de muziek voor 'Charon', omdat die het meest ingewikkeld is. Charon is de schipper die je over de rivier de Styx zet om het dodenrijk te kunnen betreden. In de opera van Britten is dat The Gondolier. Charon gaat dus over de dood, maar ik heb niet gezocht naar een specifieke kleur of een instrument. Het is meer een cyclus van samensmeltende, neerwaartse akkoorden die je het gevoel moeten geven dat je valt. Een gevoel dat je wilt gaan slapen, of dat onbestemde gevoel vlak voordat je ziek wordt. De Charon-akkoorden komen gedurende de hele voorstelling terug en zijn ook verstopt in de elektronische soundscapes die ik heb gemaakt. Ruimtelijke geluidsinstallaties, volledig niet-orchestraal, als een soort herinneringsmuziek."

Peter van der Lint

Een cyclus van samensmeltende, neerwaartse akkoorden die het gevoel geven dat je valt

Componist Nico Muhly

